

İran ile ilgili Sık Sorulan Sorular (2024-Ekim)

A. GENEL BİLGİLER

1. Ülkeyle ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimize ilişkin anlaşmalar nelerdir? (STA, TTA, ÇVÖA, YKTK vs.)

ÇVÖA 2005, YKTK 2005, TTA 2015

2. Ülkenin üçüncü ülkelerle ticaretini düzenleyen anlaşmaları nelerdir?

No	Ülke Adı	Anlaşma Türü	Anlaşma Tarihi
1	Türkiye	Tercihli Ticaret	2015
2	Avrasya Ekonomik İşbirliği	Tercihli Ticaret	2023
3	Pakistan	Tercihli Ticaret	2006
4	Tunus	Tercihli Ticaret	2007
5	Suriye	Serbest Ticaret	2007
6	Küba	Tercihli Ticaret	2008
7	Bosna Hersek	Tercihli Ticaret	2008
8	D8 Ülkeleri	Tercihli Ticaret	2011
9	Afganistan	Tercihli Ticaret	2023

3. Ülkenin (varsa) önümüzdeki döneme ilişkin kalkınma planında öncelik verdiği alanlar nelerdir?

Özellikle komşularla ticaretin geliştirilmesi, her alanda yerleşmeyi artırmak, teknoloji şirketlerinin gelişiminin sağlanması, İran'ın kuzey-güney ve doğu-batı ticaret koridorlarında işlerliliğinin artırılması, enerji üretiminde özellikle güneş enerjisi kurulu kapasitesinin artırılması (Yukarıdaki hususların hepsi ambargo koşulları çerçevesinde değerlendirilmelidir.)

B. MAL İHRACATI

1. Ülkeye yönelik mal ihracatımızın son 5 yıllık seyri nasıldır?

YIL	Milyar dolar
2019	2.737
2020	2.245
2021	2.771
2022	3.068
2023	3.229

2. Ülkeye en fazla ihraç ettiğimiz ürünler nelerdir? (ilk 5 fasıl, 2023)

	GTIP Dörtlü Kodu	GTIP Dörtlü Adı	Değer (dolar)
1	1005	MISIR	263.713.747
2	5501	SENTETİK FİLAMANT DEMETLERİ	112.890.734
3	4703	SODALI VEYA SÜLFATLI KİMYASAL ODUN HAMURU (ÇÖZÜNÜR KİMYASAL ODUN HAMURU HARIÇ)	90.695.431
4	3004	TEDAVİDE VEYA KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN İLAÇLAR (DOZLANDIRILMIŞ VEYA PERAKENDE SATIŞ İÇ)	77.591.845
5	2304	SOYA FASULYESİ YAĞININ EKSTRAKSİYONUNDAN (ÖZÜTLEME) ARTA KALAN KÜSPE VE DİĞER KATI ARTIKLAR	71.803.617

2023 yılında daha önceki yıllarda İran'a ihracatı az yapılan ve özel ihracat düzenlemelerine tabi mısır ürününün 264 milyon dolar (989 bin ton) değerinde İran'a ihraç edildiği ve tek kalemden en çok ihraç edilen ürün olduğu görülmektedir. Ülkemizde 2022/23 hasat sezonunda mısır üretimi geçmiş yıllar ortalamasına göre yaklaşık 1,5 milyon ton artarak 8,5 milyon ton ile rekor kırmış olup üretilen ürünün bir kısmının da İran başta olmak üzere yakın pazarlara ihraç edildiği anlaşılmaktadır.

3. Ülkenin (tüm ülkelerden) en fazla ithal ettiği ürünler nelerdir? (ilk 5 fasıl, 2023)

No	GTIP	Ünvan	Milyar dolar
1	10059010	Hayvansal Mısır	3,86
2	85171390	Diğer Akıllı Telefonlar	2,96
3	12019010	Soya fasulyesi (kırılmış olsun olmasın)	1,95
4	71081200	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde), Diğer işlenmemiş şekillerde olanlar	1,94
5	98870312	%20'den az dahili imalat ile üretim için ayrılmış parçalar (SKD montaj parçaları)	1,59

Kaynak: İran Gümrük İdaresi Kayıtları

4. Ülkenin en fazla ithalat yaptığı ilk 5 ülke hangileridir? (2023)

No	Ülke	Milyar dolar
1	BAE	20,973
2	ÇİN	18,677
3	Türkiye	7,665
4	Almanya	2,175
5	Hindistan	1,932

Kaynak: İran Gümrük İdaresi Kayıtları (Türk İstatistikleriyle fark bulunmaktadır)

5. Mal ihracatçılarımızın en çok karşılaştığı 3 sorun hakkında kısaca bilgi veriniz.

Para transferleri: Ülkeden yönelik ambargolar sebebiyle bankacılık kanalıyla döviz transferi yapılamamaktadır. Akreditif açılamamaktadır.

İthalat Yasakları veya Kısıtlamaları: İran ülke içinde üretimi yapılan veya zaruri ihtiyaç olarak görülmeyen veya lüks olarak nitelendirilen 2.150 adet 8'li GTİP'te malların ithalatını yasaklamıştır. İran ayrıca ülke içi üretimi artırmaya, hammadde veya aramalı ithalatı yapmaya, nihai ürünleri ise mümkün olduğunca az ithal etmeye çalışmaktadır.

ABD Ambargoları Çekincesi: Ülkeye yönelik uygulanan ABD ambargoları sebebiyle ABD ve avrupa ile ticaret yapan firmalarımız müşteri ve pazar olmasına rağmen İranlı firmalarla çalışmaktan imtina etmektedir.

6. Ülkemizin mal ihracatı açısından potansiyel gördüğünüz sektörler nelerdir? (dayanaklarıyla birlikte yazınız)

Not: Aşağıdaki sektörler İran'ın uyguladığı ithalat yasak ve kısıtlamaları dikkate alınarak seçilmiştir.

Her türlü makine, teçhizat ve yedek parçaları: Ambargolar sebebiyle İranlı firmalar yurtdışından makine, teçhizat ve yedek parçaları almakta güçlük çekmektedirler, yabancı satıcılar İran'a mal satmaktan imtina etmektedirler.

Yarı İşlenmiş Petrokimya ürünleri: İran kendisi bir petrokimya ülkesi olmasına rağmen kalite, özellik, blending ve çeşitlilik gibi sebeplerle yurtdışından önemli miktarda petrokimya ürünleri, katkı maddeleri (additives) ithalatı yapmaya ihtiyaç duyuyor.

Her Türlü Demonte Ürünler (CKD-SKD): İran nihai tüketici ürünleri ithalatında geniş yasak ve kısıtlama uygulamasına rağmen ülkeye demonte halde gelen ve monte edilmesi aşamasında ülkeye katma değer bırakan her türlü elektronik vs. ürünlerin demonte ithalatına izin verebilmektedir.

7. Pazara yeni giriş yapan/yapacak firmalarımızın dikkat etmesi gerektiğini değerlendirdiğiniz hususlar nelerdir?

Para Transferleri: Bankacılık kanalıyla para transferi yapılamaması sebebiyle ülkemizde resmi olarak kabul edilen sarraf sisteminin veya 3. ülkelerden para transferi yöntemlerinin araştırılması ve ambargolar dikkate alınarak iyi kurgulanması gerekmektedir.

Dış Ticaret Rejimi Uygulamaları: İran ambargoya maruz kalan bir ülke olduğu için dünyada benzeri olmayan dış ticaret uygulamalarına sahip olabilmektedir. Firmaların ürünlerinin uzun vadede pazarlama imkanı olup olmadığını araştırması veya kesin bir yasak varsa öncelikle bu hususun bilinmesi faydalı olacaktır.

İrtibat ve Partner Seçimi: İran'da güçlü irtibatlara sahip kişiler veya sektör bilgisi iyi ve dürüst partnerlerle çalışmak işlerin her zaman hızlı ve pürüzsüz ilerlemesini sağlayacaktır.

C. HİZMET İHRACATI

1. Ülkeye yönelik hizmet ihracatımızın son 5 yıllık seyri nasıldır?

Yıllar	İran'a Hizmet İhracatımız (USD)	Hizmet İhracatı İçindeki Pay(%)
2018	430.587.000	1,3
2019	367.947.000	1,1
2020	181.285.000	0,7
2021	339.196.000	1,0
2022	493.864.000	1,0
2023	530.088.000	0,9

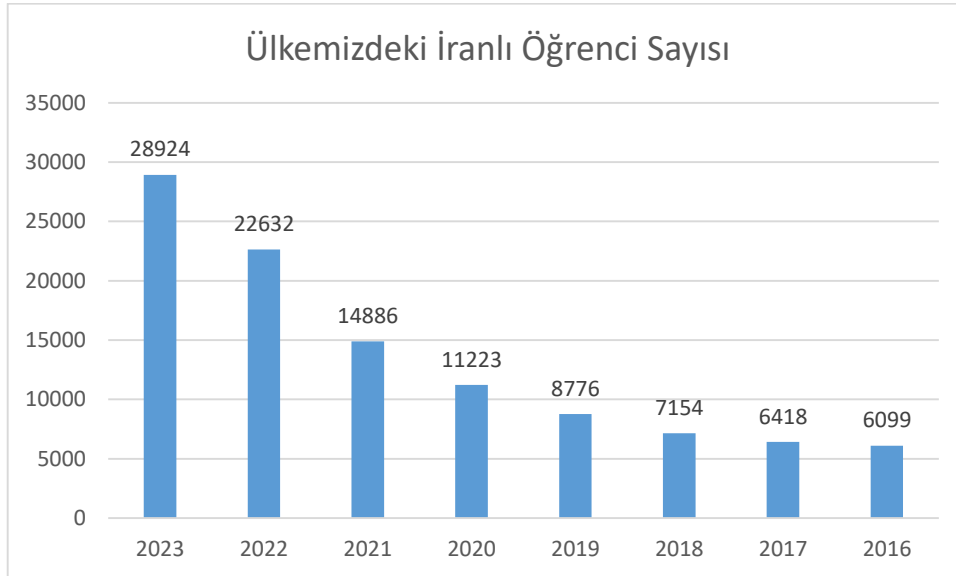
Kaynak:TÜİK

2. Ülkeye yönelik hizmet ihracatımızda öne çıkan sektörler nelerdir?

Türkiye'nin İran'a hizmet ihracatında öne çıkan sektörler şunlardır:

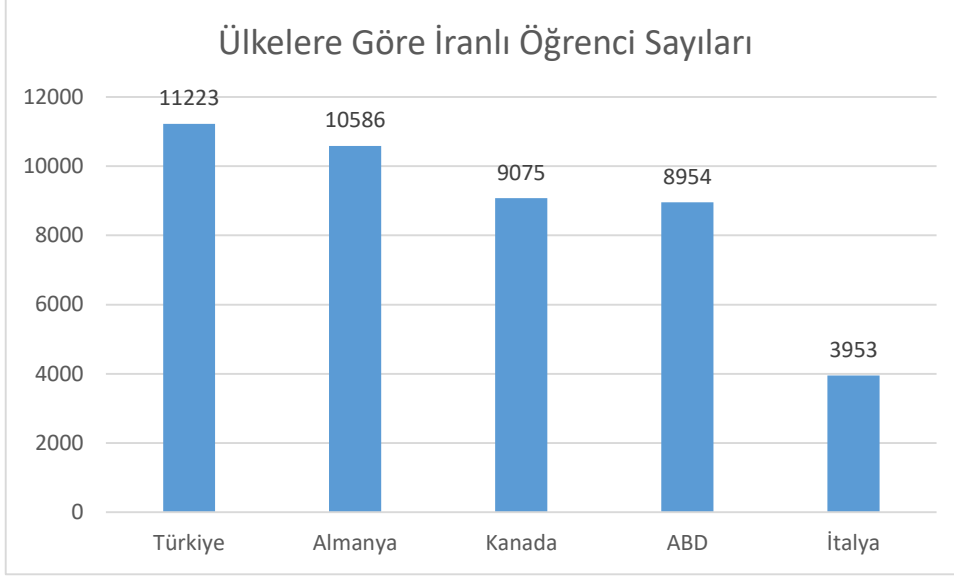
Turizm: İran pasaportu sahibi bir kimse Türkiye'ye vizesiz seyahat edebilmektedir. Kültürel ve coğrafi yakınlıktan dolayı Türkiye, İranlı turistler için cazip tatil imkanları sunmaktadır. Başta İstanbul, İzmir ve Antalya olmak üzere tüm tatil destinasyonları İranlı turistler tarafından tercih edilmektedir.

Eğitim Hizmetleri: Hem kültürel ve coğrafi yakınlık, hem de Türkiye'ye yerleşme, iş kurma ve batılı ülkelerde iş bulma açısından cazip imkanlar sunabilen Türkiye'deki üniversiteler, İranlı öğrenciler için cazip eğitim fırsatları sunmaktadır.

Kaynak: Yüksek Öğretim Kurulu İstatistikleri

Diğer taraftan UNESCO'nun 2020 yılı istatistiklerinden derlenen verilere göre Türkiye İranlı öğrencilerin en çok tercih ettiği birinci ülke konumunda bulunmakta olup, ilk beş ülkeye ilişkin verilere aşağıdaki grafikten görülebilir.

Kaynak: UNESCO İstatistikleri

Havayolu Yolcu ve Karayolu Mal Taşımacılığı: Ambargolar sebebiyle bazı yabancı havayolu şirketleri İran pazarına girmekten imtina etmekte olup ülkemiz havayolu şirketleri ise Türkiye-İran arası turizm ve eğitim sektörleri ile ülkemizde yaşayan İranlıları pazar potansiyeli olarak değerlendirerek İran ile çalışmaya devam etmektedirler. Ayrıca ülkemiz karayolu mal taşımacılığı şirketleri gerek İran'a gerekse de İran üzerinden ortaasya ve İran'a komşu ülkelere mal taşımacılığı yapmaktadır.

3. Ülkenin en fazla ithalat gerçekleştirdiği hizmet sektörleri nelerdir? (2023 yılı sonu itibarıyla)

İran'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği hizmet sektörlerinin ülkemizin İran'a en çok hizmet ihracatı gerçekleştiren turizm, eğitim ve havayolu yolcu taşımacılığı sektörleri olduğu değerlendirilmektedir.

4. Ülkenin hizmet sektöründe en fazla ithalat gerçekleştirdiği ilk 5 ülke hangileridir?

İran'ın hizmet sektörü ithalatında en fazla ticaret yaptığı ülkelerin sıralamadan bağımsız olarak Ticaret Müşavirliği tarafından Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Hindistan, Türkiye ve Almanya olduğu değerlendirilmektedir. (Bu hususta İran devleti tarafından yayınlanan resmi istatistik bulunmamaktadır.)

5. Hizmet ihracatçılarımızın en çok karşılaştığı 3 sorun hakkında kısaca bilgi veriniz.

Ambargolar ve Para Transferleri: İran'a yönelik uluslararası yaptırımlar, Türk şirketlerinin ticaret ve finansal işlemlerinde zorluk teşkil etmektedir.

Lojistik ve Gümrük Sorunları: İran'ın gümrük prosedürleri oldukça karmaşık ve uzun sürebilmektedir. Ayrıca, İran ile yapılan taşımacılıkta lojistik altyapısının yeterli olmaması, taşımaların zamanında gerçekleşmemesi gibi sorunlara neden olabilmektedir.

Pazar Düzenlemeleri ve Yerel Bürokrasi: İran'daki yerel mevzuatlar ve düzenlemeler, özellikle yabancı hizmet sağlayıcılar için karmaşık, uluslararası standartlarından uzak ve değişken olabilmektedir. Bu durum, ticaret yapmak isteyen firmaların uyum sağlama süreçlerini zorlaştırmakta ve iş yapma maliyetlerini artırmaktadır.

6. Ülkemizin hizmet ihracatı açısından potansiyel gördüğünüz sektörler nelerdir? (dayanaklarıyla birlikte yazınız)

Turizm ve Seyahat Hizmetleri: İran ile Türkiye arasında vize serbestisi ve kültürel yakınlık, Türkiye'nin İran'a yönelik turizm ve seyahat hizmetleri ihracatında önemli fırsatlar sunmaktadır. Farklı model ve projeler ile İran'a yönelik hizmet ihracatımız her zaman gelişmeye müsaittir.

Lojistik ve Taşımacılık: İran'ın bölgesel konumu ve Türkiye'nin güçlü lojistik altyapısı, taşımacılık hizmetleri için büyük fırsatlar sunmaktadır. İran, hem transit ticaret yolları hem de yerel pazarı nedeniyle lojistik hizmetlerinde ciddi bir lojistik ve taşımacılık talebi arz etmektedir.

Eğitim Hizmetleri: Yurtdışında öğrenim görmek isteyen İranlı öğrenciler için Türkiye ilk akla gelen ülkelerdendir. İranlı öğrencilerin taleplerine uygun lisans, yüksek lisans, sertifika, uzaktan eğitim, dil kursları vs. kurgulanması İran'a yönelik eğitim hizmetleri ihracatımızı çeşitlendirerek geliştireceği değerlendirilmektedir.

7. Pazara yeni giriş yapan/yapacak firmalarımızın dikkat etmesi gerektiğini değerlendirdiğiniz hususlar nelerdir?

Yasal ve Düzenleyici Çerçeve: İran'ın yerel mevzuatları ve düzenlemeleri zaman zaman karmaşık, değişken ve uluslararası standartlardan uzak olabilir. Ülkemize öğrenci çekmeye yönelik faaliyetler İran topraklarında resmi kurumlar tarafından hoş karşılanmayarak etkinlik ve reklam faaliyetlerine izin verilmeyebilmektedir. Her sektörde olduğu gibi özellikle vergi ve iş yapma süreçlerinde zorluklar yaşanabilir.

Uluslararası Yaptırımlar ve Bankacılık Kanalıyla Ödeme Yapılamaması

Kültürel ve Ticari Farklılıklar: İran'da iş yaparken yerel kültürel normları ve iş yapma biçimlerini anlamak çok önemlidir. Bu nedenle, yerel iş kültürüne uyum sağlamak ve iyi ilişkiler kurmak iş süreçlerini kolaylaştıracaktır

Lojistik ve Dağıtım Zorlukları: İran'daki lojistik altyapısı bazı bölgelerde zayıf olabilir. Bu nedenle, Türk firmalarının doğru lojistik partnerleri seçmesi ve dağıtım süreçlerini etkili bir şekilde planlaması gerekmektedir

Rekabet ve Pazar Araştırması: İran pazarına giriş yapmadan önce sektörle ilgili detaylı bir pazar araştırması yapılmalı ve rekabet durumu analiz edilmelidir. İran'daki yerel firmalarla rekabet ederken müşteri beklentisine göre fiyat, kalite ve müşteri hizmetleri gibi alanlarda avantaj sağlanması önemlidir.

D. YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK SEKTÖRÜ

1. Ülkede üstlendiğimiz müteahhitlik/teknik müşavirlik projelerinin son 5 yıllık seyri nasıldır?

1972 - 2024 (Haziran Ayı) arası dönemde firmalarımız tarafından İran'da toplam 4,631 milyar dolar (proje sayısı:56) taahhüt bedeli proje üstlenilmiştir.

2. Ülkede son 5 yılda üstlendiğimiz müteahhitlik ve teknik müşavirlik projelerinde öne çıkan alt sektörler (konut, enerji, baraj, demiryolu, karayolu vs.) nelerdir?

Çoğunlukla konut projeleri üstlenilmiştir. Diğer sektörlerde muhtelif sebeplerle projeler yerli veya devletle bağlantılı şirketlere verilmektedir.

3. Ülkede son 5 yılda en fazla müteahhitlik ve teknik müşavirlik projesi üstlenen ülkeler hangileridir?

İran'a yönelik uzun yıllardır uygulanan ambargolar sebebiyle İran devleti tarafından detaylı, uluslararası standartlarda hazırlanmış resmi istatistikler yayınlanmamaktadır.

4. Ülkede (varsa) müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarımızın en fazla karşılaştığı 3 sorun hakkında kısaca bilgi veriniz.

Firmalarımız zamanında ara hakediş alamayabilmektedirler, proje esnasında anlaşmaya taraf olmayan kuruluşlar tarafından hukuksuz bir şekilde projeye müdahale edilebilmektedir, proje bitiminde hakediş zamanında alınamamakta, eksik alınmakta veya anlaşmada yer almamasına rağmen hakediş olarak para yerine gayrimenkul veya petrol vs. teklif edilebilmektedir.

5. Ülkenin yakın dönemde gerçekleştireceği ve müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarımız açısından önem arz edebilecek büyük projeler/planlar nelerdir?

Konut fiyat artışları ile birlikte halk tarafından hissedilen konut arz açığının kapatılması amacıyla, İran meclisi tarafından onaylanan bir yasa ile 2030 yılına kadar İran'da 4 milyon yeni konut inşası ve yenilenmesi hususunda Hükümet görevlendirilmiştir. Basına yansıyan haberlerde dikkate alınarak, İran'ın söz konusu konutları kendi müteahhitleri veya İran'ın Çin devletiyle derin ve kapsamlı ekonomik ilişkilerine bağlı olarak Çinli şirketlerle yapabileceği değerlendirilmektedir. (Ahmedinejad dönemindeki benzer konut projelerinde Türk müteahhitleri önemli projeler üstlenmişlerdir.)

6. Ülkemizin müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörü açısından potansiyel gördüğünüz alanlar nelerdir? (dayanaklarıyla birlikte yazınız)

Ambargo şartları ve İran'ın iç ekonomik politikaları sebebiyle teknik müşavirlik sektörü açısından İran'da çok kısıtlı bir potansiyel bulunmaktadır. Müteahhitlik sektörü açısından ise arz açığı sebebiyle konut projeleri ve geçmişten günümüze Türk şirketlerinin kurmuş olduğu ticari bağlantılar sebebiyle atık su tasfiye projeleri İran şartları dikkatle incelenmesi kaydıyla potansiyel arz edebilir.

7. Pazara yeni giriş yapan/yapacak müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarımızın dikkat etmesi gerektiğini değerlendirdiğiniz hususlar nelerdir?

İran büyük baraj, otoban, havalimanı, liman vs. projelerini kendi şirketleri aracılığıyla veya Çin gibi stratejik ortaklarından yardım alarak gerçekleştirmeye öncelik vermektedir. İran ekonomisi liberal ekonomi politikalarından uzak, kapalı bir görünüm sergilemekte olup her sektörde bazı menfaat odakları tarafından ilgili kurum ve kuruluşlar yabancı yatırımcı veya müteahhit aleyhine hukuki veya hukuksuz bir çerçevede yönlendirilebilmektedir. Proje öncesi ana işveren kuruluşun yabancı firmalarla çalışma isteği ve arzusu zaman içinde azalabilmekte ve işbirliğini ve hukuki desteğini azaltabilmektedir. İran'da iş alan firmalarımızın anlaşmayla ilgili imzalar atıldıktan sonra esas zorlu sürecin başlayacağını bilmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.

8. Ülkede Türk firmalarınca üstlenilmiş ve halihazırda devam eden en büyük 5 proje (üstlenici firma ismi, proje detayı, öngörülen teslim tarihi ve işveren kurum/kuruluş/firma bilgileriyle beraber) nelerdir?

Bazı projeler hakkında proje sahibinin muhtelif sebeplerle Müşavirliğimize bilgi vermemesi veya bilgi vermekten kaçınması ve dolayısıyla oluşan istatistiğin hizmete özel olması sebebiyle ilgili istatistik veya verilerin Ticaret Bakanlığı'ndan talep edilmesi uygun olacaktır.

E. YURTDIŞI YATIRIMLAR¹

1. Ülkedeki doğrudan yatırımlarımızın son 5 yıllık seyri nasıldır?

Yıl	Milyon Dolar
2019	364
2020	471
2021	135
2022	313
2023	157

Kaynak:TCMB

2. Ülkedeki doğrudan yatırımlarımızda öne çıkan sektörler nelerdir (ilk 5 sektör)?

Petrokimya tabanlı ürünler ve kimya sektörü, Maden ve Metaller, Ev içi Tüketim Ürünleri, Zincir marketler-kafe ve restoran, Gıda

3. 2023 yılı sonu itibarıyla ülkede en fazla doğrudan yatırımı bulunan ilk 5 ülke hangileridir?

İran'a yönelik uzun yıllardır uygulanan amabargolar sebebiyle İran devleti tarafından detaylı, uluslararası standartlarda hazırlanmış resmi istatistikler yayınlanmamaktadır.

4. Ülkedeki yatırımcılarımızın (varsa) en fazla karşılaştığı 3 sorun hakkında kısaca bilgi veriniz.

Korumacı Ekonomi ve Talimatçı Ekonomi: İran, zengin petrol, doğalgaz ve maden rezervleriyle dikkat çekmesine rağmen uluslararası alanda karşılaştığı sorunlardan dolayı bu potansiyelinden yararlanamamaktadır. Ülkedeki ekonomik durum genel bağlamda korumacı ve devletçi bir görünüm arz etmektedir. İran özel sektörü ülke ekonomisinin yalnızca %20'sini temsil etmektedir. Özel sektör ekonomiye hâkim olan devlet ve yarı-devlet şirketleri ve bonyad olarak bilinen dini vakıflarla rekabet etmekte yetersiz kalmaktadır. Yerli malların kalitesi düşük olup yabancı ürünlere karşı zorlukla rekabet edebilmektedir. Talimatçı Ekonomi: İran'da üretilen veya bazı durumlarda ithal edilen ürünlerde devlet tarafından belirlenen kar marjları ile satış yapılması uygulaması bulunmaktadır. Bu uygulamada ürünler üzerine üretici fiyatı ve tüketici fiyatı derc edilerek tüketici fiyatı üzerinde nihai tüketiciye satış yapılması yasaklanmıştır. Tüketici fiyatına "onaylanmış fiyat" (gıymet-i musavvabe) da denilmektedir. Başta gıda, içecek, temizlik ve hijyen ürünleri olmak üzere beyaz eşya, motor yağı, bazı araç yedek parçaları ve benzeri sanayi sarf malzemeleri gibi ürünlerde de bu uygulamaya başvurulmaktadır. Esas olarak devletin ilgili kurumlarının satışı yapılan bütün ürünlerde kar marjı belirleme yetkisi bulunmakta olup ihtiyaca göre ilgili sektör dernekleri ve firmalarla görüşülerek üretici fiyatı ve tüketici fiyatı belirlenmektedir. Kur

¹ Taahhüt olarak üstlenilen projeler doğrudan yatırım sayılmamaktadır.

değişimi, hammadde fiyatlarındaki artış veya enflasyon kaynaklı üretim maliyetleri değişimi olduğu takdirde tüketici fiyatı belirlenmesi için tekrar ilgili müzakere süreci başlatılmaktadır. Ancak üretici tarafı tatmin eden bir fiyatın belirlenmesi sürecinin sonuna kadar zararına satış yapma ihtimali de söz konusu olmaktadır. Yatırımcı firmaların, sektörlerinin İran iç piyasasında maruz kaldığı uygulamalar hakkında bilgi edinmesinde fayda görülmektedir.

Dövizdeki Dalgalanma, Kur Rejimi ve Ekonomik İstikrarsızlık: İran'daki döviz kurlarındaki dalgalanmalar ve ekonomik istikrarsızlık, Türk yatırımcıların maliyet hesaplamalarını ve uzun vadeli planlarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca İran'da resmi olarak açıklanan 4 ayrı döviz kuru olup firmaların ihracat, ithalatı veya sermaye transferlerinde farklı döviz kurları esas alınması sebebiyle sorunlarla karşılaştığı müşahade edilmektedir.

İthalat Yasakları veya Kısıtlamaları: İran ülke içinde üretimi yapılan veya zaruri ihtiyaç olarak görülmeyen veya lüks olarak nitelendirilen malların ithalatını yasaklamıştır. İran ayrıca ülke içi üretimi artırmaya, hammadde veya aramalı ithalatı yapmaya, nihai ürünleri ise mümkün olduğunca az ithal etmeye çalışmaktadır. Yatırım kararı esnasında firmaların İran ithalat rejimine dair fikir edinmesi yatırım sonrası muhtemel sorunların yaşanmasının önünü alacaktır.

5. Ülkede (ülkemiz tedarik zincirlerine katkıda bulunacak) doğrudan yatırım açısından potansiyel gördüğünüz sektörler nelerdir?²

PP, PE, PET, MEG, DEG, Üre vs gibi petrokimya hammaddeleri üretimi yatırımları, külçe alüminyum üretimi yatırımları, cam ve toprak ürünleri üretimleri yatırımları (bu sektörlerin enerji girdisi yüksektir ve büyük sermaye gerektirmektedir. Yatırım yaparken, İran devletinin ekonomi ve enerji piyasasındaki üzerindeki kontrolü de dikkate alınmalıdır.)

6. Pazara doğrudan yatırım yapmak üzere yeni giriş yapan/yapacak yatırımcı firmalarımızın dikkat etmesi gerektiğini değerlendirdiğiniz hususlar nelerdir?

Firmalarımızın yukarıda ilgili yerlerde bahsedilen **ABD Ambargoları, Korumacı Ekonomi ve Talimatçı Ekonomi, Dövizdeki Dalgalanma, Kur Rejimi ve Ekonomik İstikrarsızlık, İthalat Yasakları veya Kısıtlamaları** gibi hususlarda gerekli araştırmayı yapması önem arz etmektedir.

Ayrıca,

Bürokrasi ve Hukuki Düzenlemeler: İran'da yatırım yaparken uzun bürokratik ve izin, lisans süreçleri ile karşılaşılabilir. Bu hususta, yatırım öncesi, serbest bölgeler, sanayi bölgeleri vs. mevzuatı hakkında ve üretim yapılacak ürün için gerekli izinlerin neler olduğuna dair ön bilgi alınmasına dikkat edilmelidir.

² Bu kısımda ülkemizin tedarik açısından dışa bağımlı olduğu sektörleri göz önünde bulundurunuz.

Kültürel ve Politik Dinamikler: İran'daki kültürel normlar ve politik ortam da yatırım sonrasında yabancı yatırımcılara menfi yönde yaklaşım değişikliğine zemin oluşturabilmektedir. Bu nedenle yatırımcılarımızın ülkenin sosyo-politik durumunu yakından takip etmeleri tavsiye edilebilir.

7. Ülkede (varsa) önde gelen 5 Türk start-up'ı (firma adı, sektör, şehir bilgileriyle beraber) hangileridir?

İran ambargoya maruz kalan bir ülke olması ve yurtdışından kısıtlı teknolojik altyapı desteği alması sebebiyle yabancı start-up yatırımları için cazip bir ülke değildir.

8. Ülkedeki Türk start-up'larının (varsa) en fazla karşılaştığı 3 sorun hakkında kısaca bilgi veriniz.

İran ambargoya maruz kalan bir ülke olması ve yurtdışından kısıtlı teknolojik altyapı desteği alması sebebiyle yabancı start-up yatırımları için cazip bir ülke değildir.

9. Ülkede Türk start-up'ları açısından potansiyel gördüğünüz alanlar nelerdir? (dayanaklarıyla birlikte yazınız)

İran'da kurulan start-upların yurtdışına hizmet verebilmesi çok güçtür. Bu sebeple, mahalli kalacak start-up yatırımları için uygun bir pazar değildir.